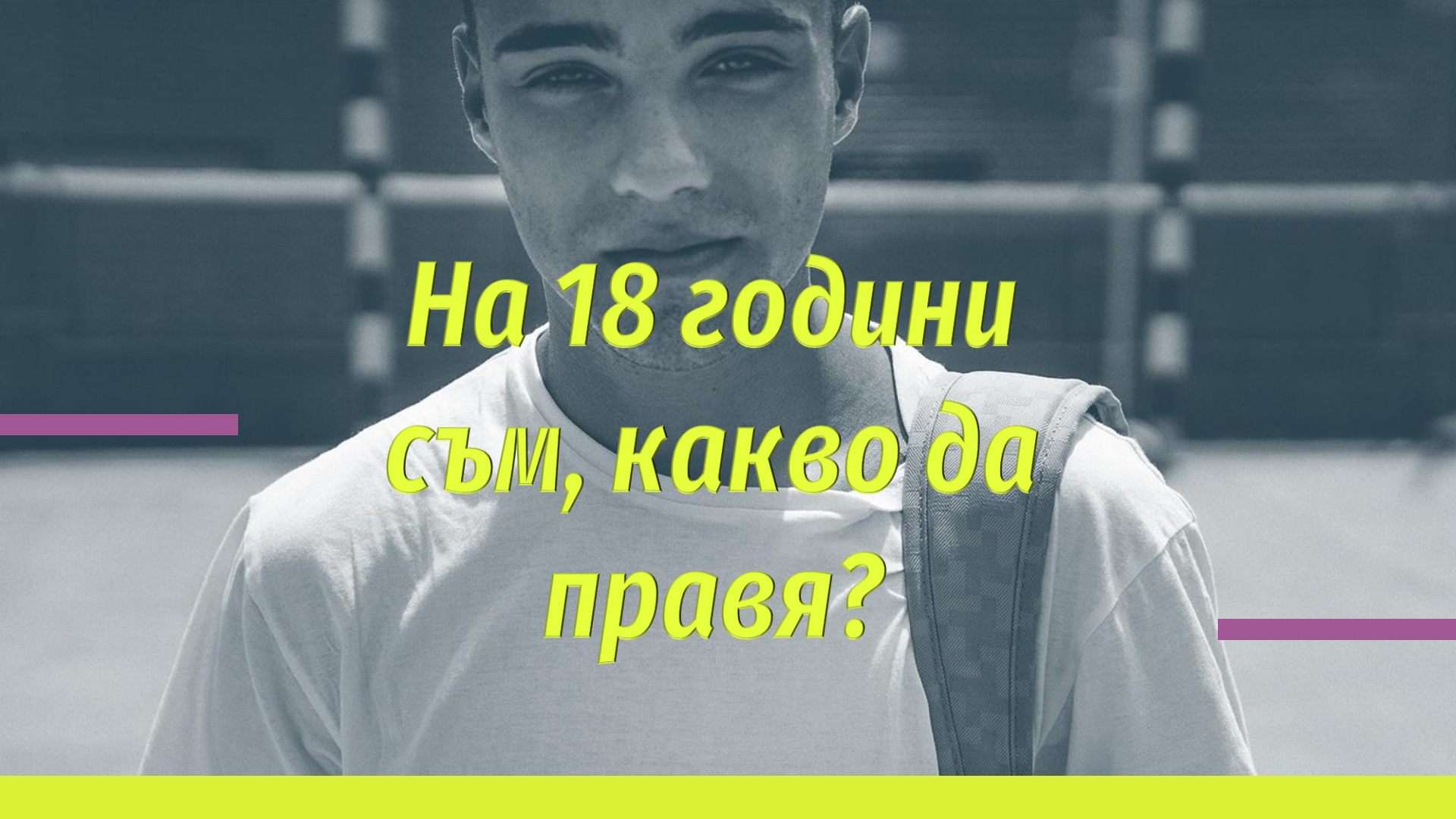
На 18 години
съм, какво да
правя?

Съдържание:

1. Източници и ресурси за кариерна информация – **Свилена Иванова**, Средно училище “Димчо Дебелянов”, гр. Варна

2. Какво ще правя? – **Ноя Лилова**, Средно училище “Димитър Благоев”, гр. Провадия

3. Дървото на кариерното ориентиране- **Теодора Иванова**, Професионална техническа гимназия, гр. Варна

4. Насоки от Бюрото по труда – **Анестина Левенова**, ЧСУ “Юрий Гагарин”, к.к.“Камчия“; **Атанас Панайотов**, ВМГ “Свети Николай Чудотворец, гр. Варна
5. Грешки, които никога да не допускаме - **Нелина Иванова**, СУ “П. Кр. Яворов“, гр. Варна

Източници и ресурси за кариерна информация

Когато търсим работа, изключително важно е да използваме разнообразни източници за кариерна информация.

- ***Кариерните центрове*** **са основен източник на професиите. Срещата с кариерен консултант може да ни помогне да определим нашите интереси и умения, които притежаваме.**

Кариерните консултанти са професионалисти, обучени да помагат на своите клиенти да открият своето професионално призвание. Те биха ни помогнали да разберем какво искаме да правим и коя сфера отговаря на нашите интереси, ценности, характер и силни страни.

Личните контакти в семейството и приятелите могат да бъдат полезен източник на информация. Сред познатите на приятелите ни може да има хора, които упражняват конкретна професия и които да ни дадат ценни съвети какво образование е необходимо за кандидатстване, какво ще се хареса на работодателите и какви действия да избягваме.

Областните градове **имат Центрове за кариерно ориентиране, където работят кариерни консултанти. Националният портал за кариерно ориентиране на Министерството на образованието и науката предоставя информация за специалностите, които се изучават в университетите в България.**

Интернет **се превърна през последните години в основен източник на информация. Хората постоянно търсят работа чрез сайтове с обяви за работни места и стажове в България и по света. Те също търсят и съвети в помощ на кандидатстване, информация на нивата за заплащане и т.н.**

Бюрата по труда **към Държавната агенция по заетостта и частните агенции са изключително полезни източници на информация.**

Днешно време хората не се интересуват толкова много от *печатни издания*. Проблемът при тези източници е, че те не включват достатъчно подробности за фирмите, за спецификата на работните места и заплащането.

Какво ще правя?

На всеки му е труден изборът за кандидатстване след 12-ти клас във висше учебно заведение. Изникват въпроси като: „Какво искам да уча?“; „Какво искам да работя?“; „Дали ще се справя?“....

За нашия избор могат да ни помогнат специалисти по кариерно ориентиране. Но преди те да ни дадат насоки, е хубаво да имаме представа с какво искаме да се занимаваме.

Още в самото начало е хубаво да обърнем внимание на нашите хобита и интереси и да решим дали искаме да ни бъдат бъдеща професия. Да видим дали ни влекат повече природни науки, или хуманитарни. Така по-лесно ще се насочим към дадената сфера, която ни харесва.

Друг начин, който би ни помогнал, е тест за кариерно ориентиране. Но той не ни дава конкретен отговор на въпроса „Коя специалност да завършим?“, а ни насочва към някоя сфера. Например : социална, икономическа, политическа и д.р.

Дървото на кариерното ориентиране

Разбира се, това не е достатъчно, за да бъдем насочени и добре ориентирани. Така нареченият Аз играе важна роля в правилната ни преценка. Той е физически и емоционален, но за да вникнем по-надълбоко и да разберем важността от познанието му, Аз-ът бива нашите ценности, потенциал, стремежи и ресурси. Всяка една от тези категории, разгледана поотделно, би ни била в помощ да бъдем по-наясно с възможностите си в предстоящите избори. Ако погледнем накратко нашия живот в сферата на професионалната реализация, той би бил едно дърво.

А какво са те?

Те са общо казано 11-те зони в кариерното ориентиране, по които да се насочим чрез тест (биват природна, дигитална, хуманитарна и др.).

Съвсем скромно си представяме, че едно дърво има основни 11 клона - именно тези зони. Когато си наясно със своя Аз, ти преминаваш към един от тези клони, където биваш ориентиран.

Следва усилията, полагани за този клон, да дадат плодове, а именно листата са символ на тези действия по избраната от нас сфера. Както на всяко дърво, целта му е да даде плод. И ето, плодовете са символ на това, с което допринасяме към стремежа ни да бъдем добри в това, което правим.

В дълбочина, а именно където са корените, където сме и самите ние (Аз-ът), за когото говорихме, че е разделен на четири основи. След началото, даващо старта, идва и стеблото - то се състои от нашите цели. А именно желанието, знанието и увереността в способностите ни. Този етап е различен за всеки, разбира се и понякога стеблото може дълго да израсне, особено ако човек е в търсене и опитване на различни дейности. След като стеблото е достигнало нужните размери, идва ред и на самите клони.

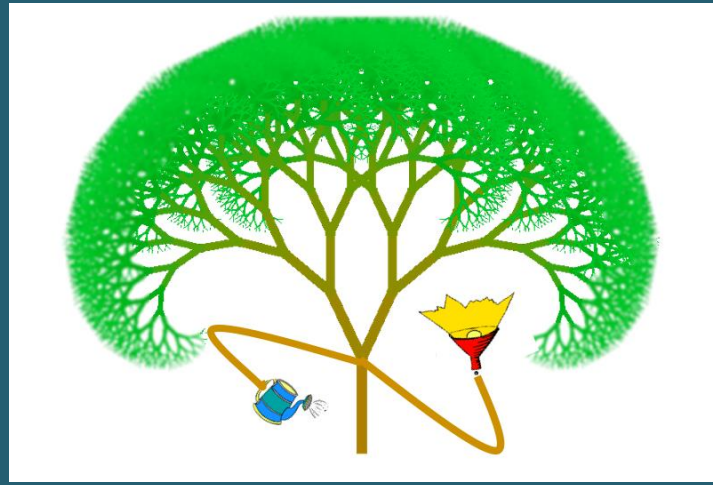

Но да подчертаем нещо важно - стремежът ни в успех идва тогава, когато желанието присъства. Има много примери за деца, които се чувстват длъжни да учат избраното от техните родители, но това невинаги им носи удовлетворение и интерес в тази област. Затова е важно да сме кариерно ориентирани и целеустремени към плода на успеха.

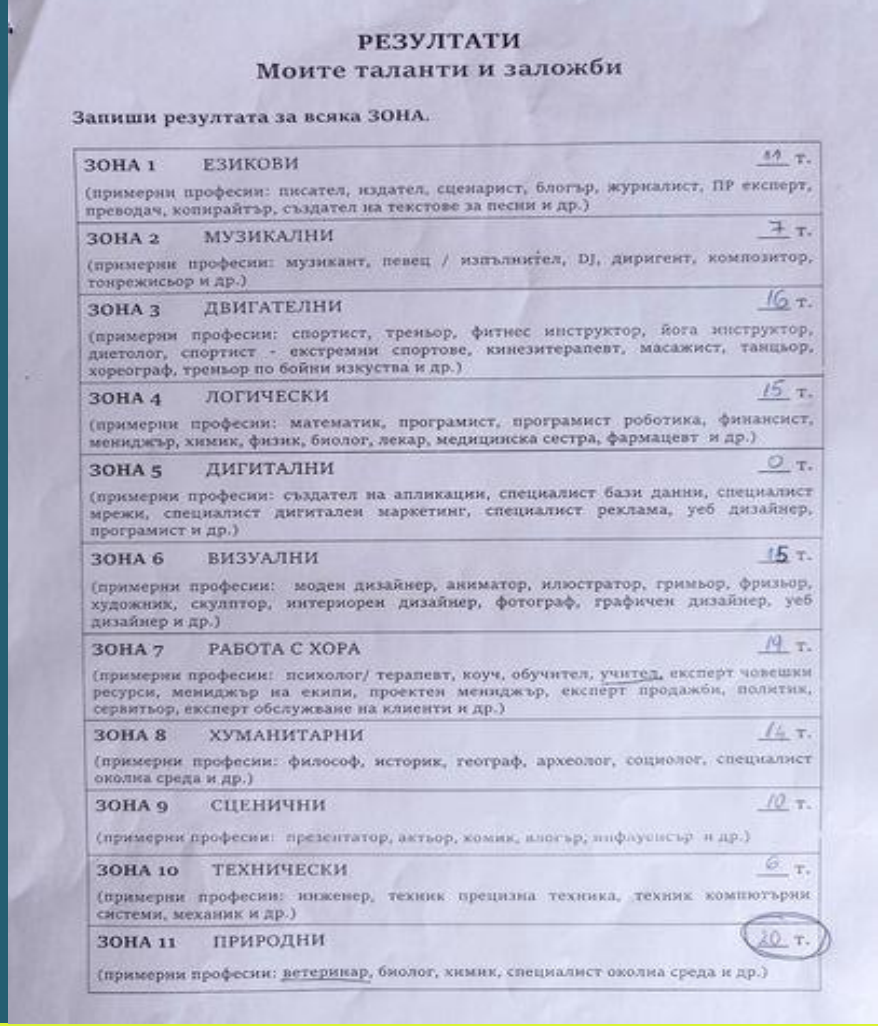

РЕЗУЛТАТИ
Моите таланти и заложби

Запиши резултата за всяка ЗОНА.

ЗОНА 1	ЕЗИКОВИ	11 т.
	(примерни професии: писател, издател, сценарист, блогър, журналист, ПР експерт, преводач, копирайтър, създател на текстове за песни и др.)	
ЗОНА 2	МУЗИКАЛНИ	7 т.
	(примерни професии: музикант, певец / изпълнител, DJ, диригент, композитор, тонрежисьор и др.)	
ЗОНА 3	ДВИГАТЕЛНИ	16 т.
	(примерни професии: спортист, треньор, фитнес инструктор, йога инструктор, диетолог, спортист - екстремни спортове, кинезитерапевт, масажист, танцьор, хореограф, треньор по бойни изкуства и др.)	
ЗОНА 4	ЛОГИЧЕСКИ	15 т.
	(примерни професии: математик, програмист, програмист роботика, финансист, мениджър, химик, физик, биолог, лекар, медицинска сестра, фармацевт и др.)	
ЗОНА 5	ДИГИТАЛНИ	0 т.
	(примерни професии: създател на апликации, специалист бази данни, специалист мрежи, специалист дигитален маркетинг, специалист реклама, уеб дизайнер, програмист и др.)	
ЗОНА 6	ВИЗУАЛНИ	15 т.
	(примерни професии: моден дизайнер, аниматор, илюстратор, гримьор, фризьор, художник, скулптор, интериорен дизайнер, фотограф, графичен дизайнер, уеб дизайнер и др.)	
ЗОНА 7	РАБОТА С ХОРА	19 т.
	(примерни професии: психолог/ терапевт, коуч, обучител, учител, експерт човешки ресурси, мениджър на екипи, проектен мениджър, експерт продажби, политик, сервитьор, експерт обслужване на клиенти и др.)	
ЗОНА 8	ХУМАНИТАРНИ	14 т.
	(примерни професии: философ, историк, географ, археолог, социолог, специалист околна среда и др.)	
ЗОНА 9	СЦЕНИЧНИ	10 т.
	(примерни професии: презентатор, актьор, комик, блогър, инфлуенсър и др.)	
ЗОНА 10	ТЕХНИЧЕСКИ	6 т.
	(примерни професии: инженер, техник прецизна техника, техник компютърни системи, механик и др.)	
ЗОНА 11	ПРИРОДНИ	20 т.
	(примерни професии: ветеринар, биолог, химик, специалист околна среда и др.)	

Насоки от Бюрото по труда

- **Насоки за работа на лица от 16- до 18-годишна възраст -** Сезонна заетост е особено разпространена. Пример е заетостта в заведения като обслужващ персонал или друга дневна ангажираност - максимално до 4 часа след съгласието и завършеното оформяне на нужната документация за целта.
- Бюрото по труда съдейства, като прокарва връзка между работодателите, предлагащи подходящи условия за конкретния тип възрастова група, и търсещите работа. Учениците от професионални гимназии най-често се възползват от този тип връзка, за да провеждат задължителните си практически занятия на съответното място.

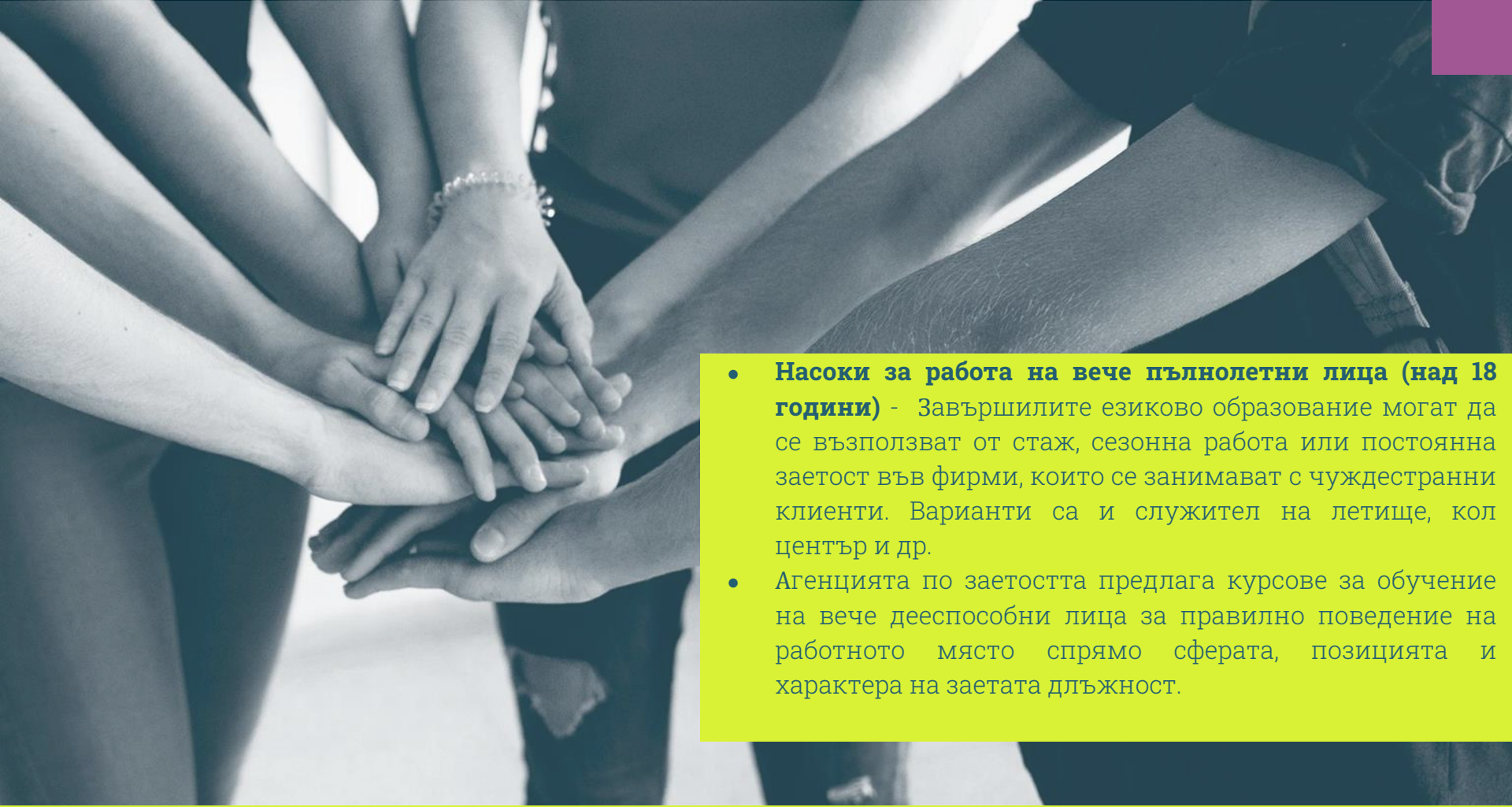

- **Насоки за работа на вече пълнолетни лица (над 18 години)** - Завършилите езиково образование могат да се възползват от стаж, сезонна работа или постоянна заетост във фирми, които се занимават с чуждестранни клиенти. Варианти са и служител на летище, кол център и др.
- Агенцията по заетостта предлага курсове за обучение на вече дееспособни лица за правилно поведение на работното място спрямо сферата, позицията и характера на заетата длъжност.

Грешки, които никога да НЕ

допускаме

Както видяхме в предното проучване в Бюрото по труд, можем да започнем работа от 16-годишни. Не и по-рано. Не бива да се подлъгваме по думите на някои работодатели, които казват, че не е проблем да работиш под 16. Не, проблем е. И то голям. Най-често на младежите под 16 им казват, че ще работят без договор. Не правете тази грешка, защото най-вероятно няма да ви платят и няма как да докажете, че сте работили.

Когато вече станем на 16 и имаме законното право да работим (разбира се, с разрешението на родителите ни), също трябва да внимаваме. Отново има работодатели, които ще искат да работите на 8 часа. Но вие трябва да знаете своите права и възможности.

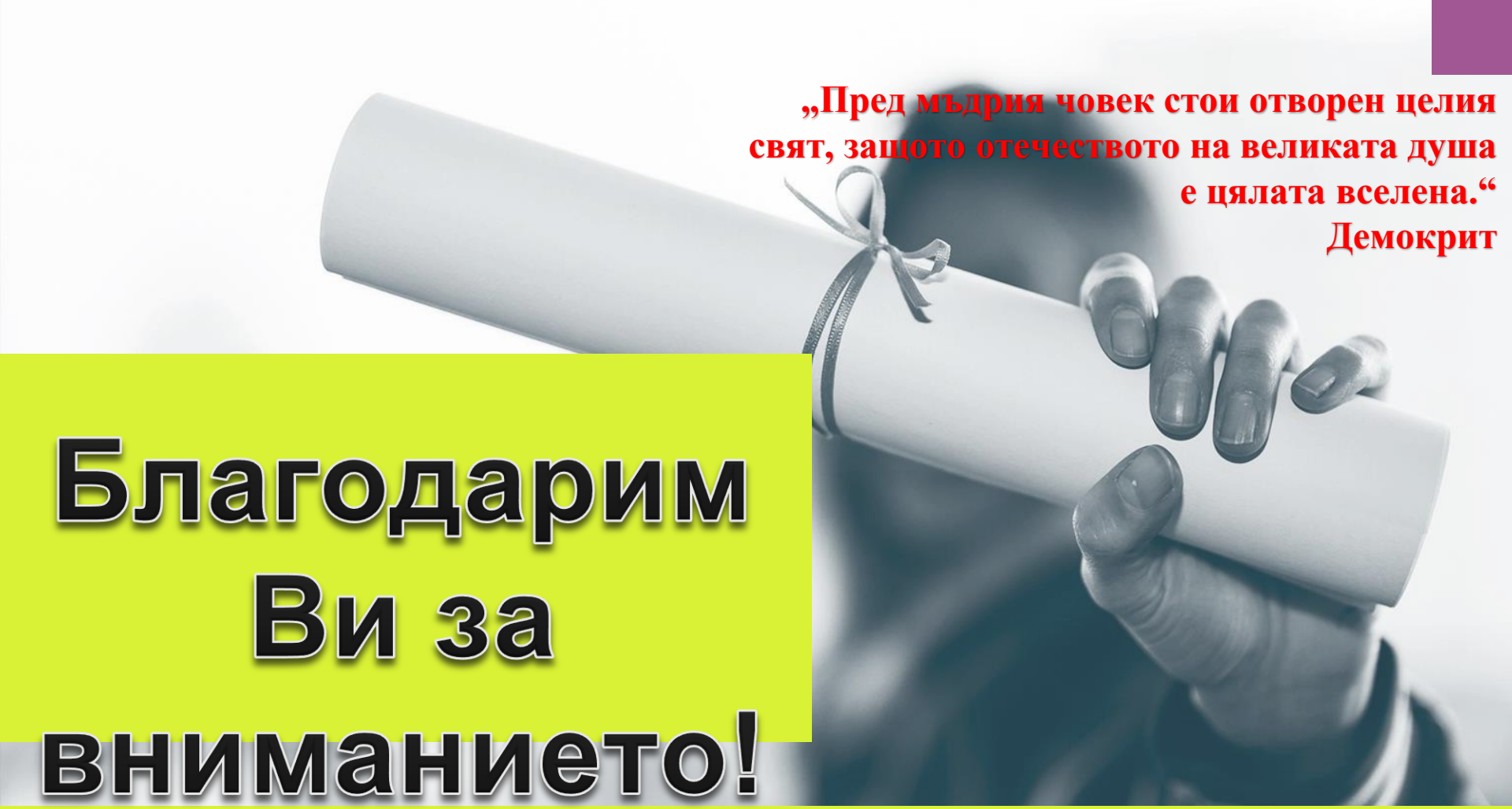

„Пред мъдрия човек стои отворен целия свят, защото отечеството на великата душа е цялата вселена.“
Демокрит

Благодарим Ви за вниманието!

THANKS